

โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชบ้านคุง Bandung Crown Prince Hospital

ประสิทธิภาพของการแช่สมุขโพรงร้อนกับการนวดกดจุดไฟฟ้าเพื่ออาการชาเท้า
ในผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชบ้านคุง
อำเภอบ้านคุง จังหวัดอุดรธานี

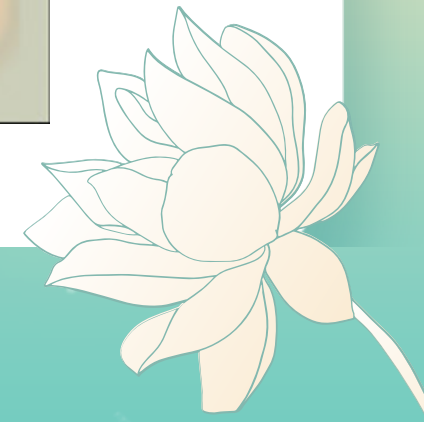
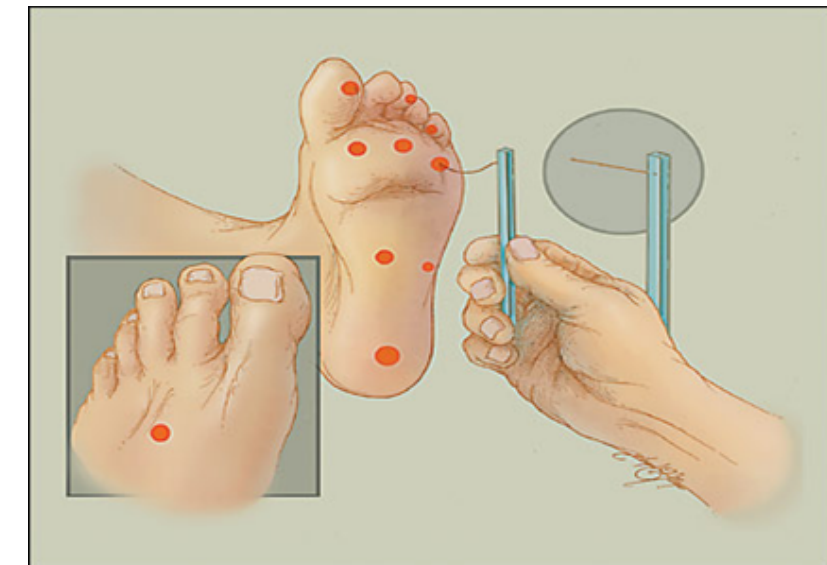
พท.นภาพร องค์ประทุม
แพทย์แผนไทยชำนาญการ
โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชบ้านคุง

ที่มาและความสำคัญ

- ภาวะของเส้นประสาทรับรู้สีกเสื่อม
สาเหตุโรคเบาหวาน มีอาการเท้าชา พบได้ถึงร้อยละ 50 ในผู้ป่วยเป็นมานาน
จนเกิดแผลเรื้อรังบริเวณเท้ารักษาหายยากหรืออาจเกิดการติดเชื้อลุกลามและถูกตัดขา (สุนทร เสรีเชษฐพงศ์, 2550)
- มักเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่สามารถรับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการสัมผัสจากของแหลมคม
เช่น จากการเดินเหยียบของแหลมคม
- อุณหภูมิที่ร้อนและเย็นเกินไป การแช่เท้าในน้ำร้อน จนเกิดบาดแผลพุพอง
จนเกิดการติดเชื้อลุกลามจนกระทั่งถูกตัดขาในที่สุด

ที่มาและความสำคัญ (ต่อ)

- โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชบ้านดุง มีผู้ป่วยเบาหวาน ประมาณ 8,206 คน และผู้ป่วยเบาหวานที่มีอาการชาเท้า 971 คน (ทะเบียนผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อ NCD. ปี 2566)
- การนวดกดจุดที่เท้าร่วมกับสมุนไพรแช่เท้าทำให้ผู้ป่วยเบาหวานลดอาการชาของเท้า เท้าสะอาด ลดการติดเชื้อ รักษาแผล กระตุ้นการไหลเวียนของเลือด คลายเส้นคลายกล้ามเนื้อ และคลายเครียดจากกลิ่นสมุนไพร (วันนิศา รักษาamaty และ พนม ทองอ่อน 2563)

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบอาการชาเท้าของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ใช้สมุนไพรแช่เท้าร่วมกับการ
นวดกดจุด ในโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชบ้านดุง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

รูปแบบการวิจัย

การศึกษากึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ศึกษากลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังทดลอง

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 71 ราย

ตามคุณสมบัติเกณฑ์คัดเข้า ดังนี้

1. ผู้ป่วยเบาหวานที่มีอาการชาเท้า ร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัวร้ายแรง
2. ไม่มีภาวะโรคแทรกซ้อนหรือข้อห้ามในการเข้าร่วมโครงการ
3. ผู้ป่วยที่มีอาการชาเท้าผู้ป่วยเบาหวานที่ยินดีและเข้าร่วมโครงการครบระยะเวลาได้
4. ไม่เคยหรือมีอาการแพ้สมุนไพร
5. ไม่มีแผลถลอก หรือแผลเปิดที่เท้า และการถูกตัดนิ้วเท้า
6. ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรงทุกชนิด เช่น วัณโรค
7. ไม่เป็นโรคลมชัก

คัดเลือกรกสัมพันธ์อย่างเหมาะสม จำนวน 71 ราย

คุณสมบัติเกณฑ์คัดออก ดังนี้

1. มีไข้ 37.5 องศาเซลเซียส ขึ้นไป
 2. มีอาการแทรกซ้อนจากให้การรักษา
 3. โรคหอบหืดขณะมีอาการ
 4. แผลถลอก หรือแผลเปิดที่เท้า และการถูกตัดนิ้วเท้า
 5. โรคติดต่อร้ายแรงทุกชนิด เช่น วัณโรค
 6. โรคลมชัก
 7. มีภาวะแทรกซ้อนจากการเข้าร่วมโครงการ
 8. มีความประสงค์ขอยกออกจากโครงการ
-
-

ขั้นตอนการศึกษา

- การศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดอุดรธานี เลขที่ UDREC 9067 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2567

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1.เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุสถานภาพ อาชีพ โรคประจำตัวอื่น ระยะเวลาการเป็นโรค การรักษาต่อเนื่อง
- แบบประเมินการตรวจ protective sensation ด้วย Semmes-Weinstein Monofilament ขนาด 5.07(10กรัม)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา (ต่อ)

2.เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

- คู่มือขั้นตอนการนวดกดจุดรวมกับการใช้สมุนไพรแช่เท้าผู้ป่วยโรคเบาหวานและมีอาการชาเท้า
- แบบประเมินความรู้ ผู้เข้าร่วมโครงการ

วิธีการดำเนินการ

1.การแช่เท้าด้วยน้ำสมุนไพร

นำส่วนประกอบทั้งหมด ผิวมะกรูด ไพล ขมิ้น ดอกเกลือ แบบแห้ง หรือ สด นำมาหั่น สับ และบด (แบบแห้ง) สัดส่วน 1 ต่อ 1 มาผสมเข้ากัน จากนั้นนำสมุนไพรแบบแห้ง 1 ช้อนโต๊ะ แบบสดต้มเดือด ผสมกับน้ำอุ่นวัดค่าอุณหภูมิ 36-38 องศาเซลเซียส ให้ผู้ป่วยแช่เท้า 15 นาที โดยใส่น้ำสมุนไพรให้ท่วมหลังเท้า (สุทธิภัทร ทรรศนิตย์ทะนงจิต, 2555)

วิธีการดำเนินการ (ต่อ)

2. ขั้นตอนการนวดเท้า

1. การนวดสัมผัสคลายกล้ามเนื้อใน ตำแหน่งจุดสะท้อนเท้า 15 จุดสะท้อน เพื่อให้กล้ามเนื้อคลายตัว และขับของเสียออกจากร่างกาย
2. นวดคลายกล้ามเนื้อบริเวณฝ่าเท้าในทิศทางขึ้นด้านบน 5 รอบ ทั้ง 2 ข้าง
3. นวดคลายกล้ามเนื้อบริเวณน่อง โดยนวดขึ้นด้านบนตั้งแต่ ข้อเท้า ถึงหัวเข่าและนวดลงด้านล่าง ตั้งแต่หัวเข่าถึงข้อเท้าอีกครั้ง ทำ 5 รอบ ทั้ง 2 ข้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล/สถิติที่ใช้

ข้อมูลทางสถิติ ANOVA วิเคราะห์ความแปรปรวนในการวัดซ้ำ
โดยใช้ Repeat measures โดยวัดผลหลังการศึกษา วันที่ 7, 14, 22 และวันที่ 30
ภายในกลุ่มเดียวกัน และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $p < 0.05$

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n = 71)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=71)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	18	25.0
หญิง	53	75.0
รวม	71	100
อายุ		
น้อยกว่า 40 ปี	1	1.5
41 – 60 ปี	8	11.6
61 ปี ขึ้นไป	62	86.9
รวม	71	100
สถานภาพ		
โสด	1	1.4
สมรส	43	60.7
หม้าย หย่า แยก	27	37.9
รวม	71	100

อาชีพ

ไม่ได้ทำงาน	25	37.1
รับจ้าง	2	2.4
ค้าขาย	1	1.7
เกษตรกรรม	31	42.1
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	4	5.6
อื่น ๆ	8	11.1
รวม	71	100

โรคประจำตัวอื่น

ความดันโลหิตสูง	64	88.9
โรคไต	6	8.7
อื่นๆ	1	2.4
รวม	71	100

ผลการศึกษา (ต่อ)

กลุ่มตัวอย่าง		$\bar{x}$	S.D.	P-value
เท้าขวา	ก่อนการทดลอง	1.549	.085	-
	หลังการทดลอง ครั้งที่ 1	1.534	.085	>0.05
	หลังการทดลอง ครั้งที่ 2	1.535	.085	>0.05
	หลังการทดลอง ครั้งที่ 3	1.394	.153	>0.05
	<u>หลังการทดลอง ครั้งที่ 4*</u>	1.070	.086	<0.001
เท้าซ้าย	ก่อนการทดลอง	1.460	.530	-
	หลังการทดลอง ครั้งที่ 1	1.4647	.52998	>0.05
	หลังการทดลอง ครั้งที่ 2	1.4648	.52999	>0.05
	<u>หลังการทดลอง ครั้งที่ 3*</u>	1.3099	.59980	0.002
	<u>หลังการทดลอง ครั้งที่ 4*</u>	1.1127	.57444	<0.001

คะแนนแบบประเมินคุณภาพการตรวจ
protective sensation
ด้วย Semmes-Weinstein Monofilament
ขนาด 5.07 (10กรัม)

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

- เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับอาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวานก่อนการทดลอง ที่ได้รับนวดเท้าร่วมกับการแช่สมุนไพร มีค่าเฉลี่ยอาการชาเท้าข้างซ้าย และขวา เท่ากับ 1.46 ± 0.53 และ 1.55 ± 0.71 จากข้อมูลพบว่าหลังได้รับการนวดเท้าและแช่สมุนไพร สัปดาห์ที่ 1 และ 2 มีระดับอาการชาเท้าไม่แตกต่างกับก่อนการทดลอง ในขณะที่หลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 4 พบว่ามีระดับอาการชาข้างซ้าย และขวา เท่ากับ 1.11 ± 0.57 และ 1.07 ± 0.72 ซึ่งลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- ดังนั้น การนวดร่วมกับการแช่เท้า สามารถลดอาการมึนชาเท้า และช่วยป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากอาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวานได้หลังการรักษาสัปดาห์ที่ 4 เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการรักษาผู้ป่วยควรได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง

สรุปสาระสำคัญของผลการศึกษา (ต่อ)

- สอดคล้องกับการศึกษาของ พนิดา กมฺุทชาตและคณะ (พ.ศ.2566) ที่ศึกษาเรื่องผลของการแช่เท้าในน้ำสมุนไพรต่อการรับรู้สีกของเท้าในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 แล้วผลการวิจัย พบว่าสามารถลดอาการชาเท้า ร้อยละ 52.63
- นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับการศึกษาของวันนิศา รักษาamatย์ และ พนม ทองอ่อน (พ.ศ.2563) ที่ศึกษาเรื่องประสิทธิผลของการประคบสมุนไพรกับการแช่เท้าในน้ำสมุนไพรต่ออาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวาน แล้วผลการวิจัย พบว่าการแช่เท้าในน้ำสมุนไพรแตกต่างจากผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการนวดเท้าร่วมกับการเหยียบบดสมุนไพร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$

โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชบ้านดุง *Bandung Crown Prince Hospital*

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและผู้จัดงานประชุมวิชาการกระทรวงสาธารณสุข

อาสาสมัครผู้เข้าร่วมโครงการ

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชบ้านดุง

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี ที่จัดหลักสูตรนักเรียนวิจัยแพทย์แผนไทย รุ่น 1

คณะอาจารย์ที่ปรึกษา มทร.อีสาน วช.สกลนคร (ผศ.รณชัย/ผศ.ดร.รัชฎาวรรณ/อ.ดร.ยลดา)

